

LAB-proat (11)

November 1999

Zonsverduistering.

Zoals ik vanaf mijn vroege jeugd al iets heb met fotografie, is dat ook het geval met alles wat te maken heeft met het heelal. Al vroeg las ik boeken over dit onderwerp, was niet voor de buis weg te slaan bij de Apollo-vluchten en speurde met een telescoop(je) de hemel af. Zo zag ik met eigen ogen de 'rode' kleur van de planeet Mars, de ringen van Saturnus en de manen van Jupiter. Ook de maan was een dankbaar object.

Een zonsverduistering sprak altijd tot de verbeelding.

Hierbij schuift de maan voor de zon (eclips) en dit komt eens in de 300 jaar voor op een bepaalde plaats. Dus een zeldzame gebeurtenis.

Mijn moeder vertelde vaak het verhaal dat zij een zonsverduistering had meegemaakt, het werd donker en de kippen gingen op stok.

Echter uit de boeken bleek dat wij in Nederland sinds 3 mei 1715 geen totale zonsverduistering meer hebben meegemaakt. Wel een aantal gedeeltelijke verduisteringen. Die van mijn moeder moet op 30 juni 1954 zijn geweest.

Als jongen van een jaar of 12 keek ik al uit naar het jaar 1999 omdat er dan een totale zonsverduistering te zien zou zijn. Echter in de loop der tijd is die gedachte weer vervaagd, totdat vorig jaar bekend werd dat op 11 augustus 1999 om ± 12.25 uur in Europa, een totale zonsverduistering te zien was.

Dat moest ik dat dus meemaken.

Het bleek dat je daarvoor naar Noord-Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk of Hongarije moest. Begin dit jaar begon het pas echt goed te 'kriebelen' toen de media er (veel) aandacht aan begon te besteden.

Ook was (en is) er veel informatie te vinden op Internet*¹⁾.

Opvallend was dat er twee 'kampen' waren. Mensen (die net als ik) enorm geïnteresseerd waren in dit onderwerp en één keer in hun leven dit fenomeen wilden meemaken op een plek waar de verduistering totaal was, en mensen die het allemaal maar flauwekul vonden en dat je het hier in Nederland (Groningen) of op de TV net zo goed kon zien.

Mijn vrouw hoorde in eerste instantie tot die laatste groep. Toen ik begin dit jaar het voorstel deed om naar Noord-Frankrijk af te reizen om te natuurfenomeen mee te maken, merkte ik dat ze er moeite voor moest doen om mijn enthousiasme niet met een 'snedige opmerking de kop in te drukken'.

Esther is het type dat gek is van strand, winkeltjes met af en toe wat cultuur en dat heb je niet zoveel in Noord-Frankrijk, vond ze. Ik bracht het onderwerp verder niet meer ter sprake.

Totdat ik van haar op onze trouwdag een boek kado kreeg van Jacob Kuiper en Harry Otten "Zonsverduistering - de eclips van 11 augustus 1999" met daarbij een reservering van 2 nachten in een hotel in Noord-Frankrijk.

Voor twee personen nog wel!

Maar haar scepsis bleef op de achtergrond 'doorsudderen', dat werd geuit in opmerkingen zoals: "ach ja, je vader vindt dat nu eenmaal zo leuk" en "ach, we zetten twee stoelen en een tafeltje op een heuvel ergens 'op de campagne' in Noord-Frankrijk, trekken een fles wijn open en we zien wel wat er van komt".

Zo gingen we dus dinsdagochtend 10 augustus op pad met eclips-brillen, fototoestellen, twee stoelen en een tafel richting Noord-Frankrijk.

Het weer was niet geweldig, veel bewolking met af en toe een bui. Dat was dus niet erg hoopvol voor een optimale eclips.

We reden via Maastricht, Luik, Namen, Sedan, naar Charleville-Mezieres in Noord-Frankrijk. Van 'eclips-drukke' op de weg was geen sprake.

We hadden gereserveerd in een Formule 1 hotel, hoewel, de term 'slaapbunker' meer op zijn plaats is. Maar het was goedkoop (f. 50,- per 3-persoonskamer, per nacht) en voor het doel waar wij voor kwamen een prima oplossing.

De volgende ochtend viel de regen 'met bakken' uit de hemel. Ondanks een 'lichte depressiviteit' en de opmerking van Esther "dat ze nog nooit had meegemaakt dat in Noord-Frankrijk de zon scheen", gingen we op weg.

Charleville-Mezieres lag aan de noordrand van de 40 km brede strook waar de verduistering totaal was. De totale verduistering duurde hier 1 minuut en 20 sec.. Ik wilde naar het midden van de strook (richting Mazagran) waar de eclips 2 minuten en 20 sec. duurde.

Het weer klaarde gelukkig geleidelijk op. Het was wederom heel rustig op de weg, alleen in de grotere plaatsen was het wat drukker, met name lange rijen voor de bakker.

Ook wij moesten nog wat streekgerechten inslaan zoals stokbrood, paté, kaas en wijn om de inwendige mens te versterken tijdens de aan- en afloop van de verduistering die in totaal zo'n 2,5 uur besloeg.

Wij zijn die lange rijen maar voorbij gereden met het idee, dat normaal gesproken in elk klein dorp in Frankrijk wel een bakker te vinden is.

Nou in deze streek dus niet. In de volgende grote plaats Vouziers, waren de bakkers al uitverkocht en uiteindelijk in een supermarkt konden we nog wat toast krijgen. Paté, wijn en kaas was er gelukkig nog voldoende.

Aan de weg van Vouziers naar Attigny hebben we ons om 11.45 uur 'genesteld' op een heuvel. Fotocamera's op statief en eclips-brillen op de neus, we waren er klaar voor!

Het was ondertussen droog geworden en er kwamen zowaar gaten in de bewolking. We werden weer wat optimistischer.

We konden met- of zonder eclipsbril (afhankelijk van de bewolking) duidelijk de al gedeeltelijke zonsverduistering zien.

Zo'n 10 minuten voor de totale verduistering werden de wolken weer dikker en de gaten spaarzamer. Tegen 12.25 uur werd de situatie heel slecht. Een dik wolkenpak dreef voor de bijna verduisterde zon.

We verloren alle hoop op een goed zicht.

Zo'n 15 sec. voor de totale verduistering was het net of iemand achter de wolken met een dimmer langzaam het licht uitdraaide.

Het was aardedonker geworden en doodstil, je voelde een bijna beklemmende sfeer. Maar we keken alleen tegen de wolken aan, geen verduistering te zien.....

We wilden net 'op de tast' een fles wijn opentrekken om ons verdriet wat te verzachten, toen ineens de wolken braken en we in volle glorie de verduisterde zon met de 'Parels van Baily'^{*2)} zagen (zie foto).

Zo'n 15 sec. later was de zon helemaal verduisterd en konden we de karakteristieke corona^{*3)} aanschouwen (zie foto voorpagina).

We konden dit ongeveer 1 minuut aanschouwen voordat een volgende wolk een eind maakte aan dit spektakel.

Ongeveer een minuut later was het alsof iemand achter de wolken een klein lampje ontstak, dat weer met behulp van een dimmer snel helderder werd. Binnen een paar seconden was het weer licht. Tijdens die seconden veranderde de lucht telkens van kleur, van donkerblauw naar paars en groen tot er een 'spook-achtig' geel licht overbleef.

Zo'n ervaring op papier schrijven is bijna onmogelijk. Spontaan kwamen de oohh's en de aahh's en we kregen beide kippenvel tijdens de verduistering.

Ook mijn, in eerste instantie sceptische, echtgenote moest later toegeven het een onvergetelijke ervaring gevonden te hebben en kan zich voorstellen dat mensen steeds de hele aarde afreizen om telkens weer opnieuw zo'n ervaring mee te maken. Tijdens de verduistering is het me nog gelukt wat foto's te maken van de verduistering^{*4)}, waarvan een tweetal in deze Glashelder zijn afgedrukt.

Conclusie: Een heel bijzondere ervaring, die je een keer meegemaakt moet hebben, alleen hier in Nederland moet je dan wachten tot 7 oktober 2135...

*1) Internetadressen:

<http://sunearth.gsfc.nasa.gov/eclipse/eclipse.html>

<http://iphcip1.physik.uni-mainz.de/Astro/eclipse99>

*2) De Parels van Baily zijn zichtbaar enkele seconden voor de totale verduistering. Doordat de maan geen gladde bol is maar hoge bergen heeft, verdwijnt niet alle zonlicht in één keer achter de maan. Vlak voor de totale verduistering schijnt de zon als het ware nog tussen de bergen door. Langs de maanrand zie je dan een krans licht die 'parelsnoer' of 'diamantenring' wordt genoemd, of ook wel de Parels van Baily, genoemd naar een sterrenkundige uit 1836.

*3) De corona, of lichtkrans zie je alleen bij een totale verduistering. In Nederland was dit dus niet te zien. De corona is de gigantische grote atmosfeer om de zon, die het licht van de zon verstrooit.

*4) Fotografie: Camera: Minolta 7000i met 70-250mm zoomobjectief in 250 mm stand. Belichting: automatisch. Film: Agfaortho 25 zwart-wit film. Ontwikkeling: Rodinal 1+75 18 min., kiepen 1x per minuut. Afdrukken: op hard zwart-wit papier.